

Modul Senzorika

Uvod u senzoriku

Neophodno je da učitelj usmjerava dijete, ne dopuštajući mu da previše osjeti njegovu prisutnost, kako li ono uvijek bilo spremno pružiti željenu pomoć, ali da nikada ne bude prepreka između djeteta i njegovog iskustva.-

Maria Montessori

Montessori rozi toranj jedan je od najpoznatijih senzoričkih Montessori materijala

Senzoričke aktivnosti u Montessori

U ovoj lekciji naučit ćeš kako Montessori pristup promatra osjetila kao prvi most između djeteta i svijeta. Djeca od rođenja do šeste godine posjeduju poseban um koji bez napora upija stvarnost – *upijajući um*. Način na koji to čini jest kroz osjetila: vid, sluh, dodir, okus i miris.

Kada dijete dodikom, pokretom ili pogledom istražuje, ono ne prima samo informacije, već gradi temelje mišljenja. Montessori je napisala: „*Nema ničega u umu što prije nije bilo u osjetilima.*”

Osjetila nas dovode u kontakt s okolinom. Ako ih negujemo, um postaje fin instrument razlikovanja, sposobnosti da uoči nijanse i detalje koji drugima promiču. Ruka pritom ima presudnu ulogu. Maria Montessori nazvala ju je “instrumentom uma”: kroz ruku dijete istražuje, dodiruje, prenosi i gradi unutarnje slike svijeta. Svaki put kad dijete posegne, podigne, ispusti ili dodirne predmet, ono stječe dublje razumijevanje odnosa između sebe i okoline – otkriva da može djelovati i mijenjati svijet.

Odrasli često ograničavaju djetetovo istraživanje iz straha da nešto ne razbije ili zaprlja. No ako uskraćujemo dodir, uskraćujemo i iskustvo. Montessori pedagogija zato potiče slobodno, ali svjesno istraživanje. Dijete koje smije kušati, mirisati, dodirivati i slušati razvija povjerenje u svijet i u vlastite sposobnosti opažanja.

Djevojčica radi sa cilindarski blokovima u diskriminaciji dimenzija

Izolacija osjetila

Izolirati osjetila znači vježbati jedno po jedno osjetilo. Kada radimo s djecom u dobi od 2,5 do 6 godina, cilj nije preopterećenje podražajima, nego pročišćavanje percepcije. Montessori materijali stvoreni su upravo s tom svrhom: **izoliraju jedno svojstvo** – boju, oblik, zvuk, teksturu ili težinu – i omogućuju djetetu da ga prepozna bez ometanja ostalim osjetima.

Primjerice, zvučne cilindre usavršavaju sluh; cilindri različitih visina i promjera usavršavaju vid i percepciju veličine; pločice raznih tekstura izoštravaju osjet dodira. Montessori je primijetila da djeca mnogo lakše razumiju pojmove kad su izolirani. U kućnom okruženju to može biti jednostavno: kušati začine pojedinačno, poslušati zvukove prirode, zatvoriti oči dok se prepoznaje predmet po mirisu ili dodiru.

Kada djetetu omogućimo da se posveti jednom osjetilu, otvaramo prostor za tišinu i svjesno opažanje. Montessori je pisala: *‘Slušni odgoj mora započeti tišinom, jer tek iz nepokretnosti nastaje percepcija zvuka.’* Tišina i koncentracija ne suzbijaju osjetila – one ih izoštravaju.

Dječak radi sa setovima cilindara u boji. Ovaj materijal pripada području sensorika – vizualna percepcija i koristi se za vježbe razlikovanja visine i promjera pomoću boje i veličine.

Kada i kako uvoditi senzorne aktivnosti

0–3 godine – razdoblje nesvjesne upijajuće svijesti

U prvim godinama dijete spontano istražuje svim osjetilima istodobno. Uloga odraslog je ponuditi stvarne, jednostavne predmete različitih tekstura, oblika, težina i temperatura: tkanine, drvo, metal, spužve, prirodne materijale. **Ruka, usta i tijelo glavni su kanali spoznaje.**

3–6 godina – razdoblje svjesne upijajuće svijesti

U ovoj fazi dijete je spremno za strukturirane aktivnosti koje pročišćavaju percepciju. Montessori materijali – poput ruzog tornja, smeđih prizmi, kolornih pločica i zvučnih cilindara – omogućuju djetetu da opaža razlike u veličini, boji, zvuku i teksturi. Ove su vježbe “mentalna gimnastika”: dijete ne samo opaža, nego i kategorizira informacije, čime razvija osnovu za apstraktno mišljenje.

6–9 godina – prijelaz prema apstrakciji

U dobi osnovne škole sensorika se **ne podučava kao zasebno područje**, već se njezini principi integriraju u druga područja Montessori kurikula. Osjetilna iskustva sada postaju alat za misaone procese: razlikovanje veličine i proporcije prelazi u geometriju; gradacija

boja i tonova razvija se u umjetnosti i jeziku; prepoznavanje težine, mirisa i zvuka prelazi u znanstvena promatranja.

AMI ističe da senzoričke vježbe u ovoj fazi postaju “most između konkretnog i apstraktnog svijeta” – dijete koje je osjetilno razumjelo svijet, sada ga može pojmiti i pojmovno.

Materijal iz sensorike letvice za duljinu preteča su letvica za brojanje.

Zašto je to važno

Senzorika je središnji dio Montessori kurikula jer kroz osjetila dijete gradi svoj intelektualni poredak. Dok razlikuje boje, oblike ili tonove, dijete uči klasificirati, uspoređivati i zaključivati – temeljne operacije svakog misaonog procesa. **Svako osjetilo postaje kanal za učenje**, a Montessori dodaje da se kroz iskustvo opažanja rađa sposobnost koncentracije i promatranja.

Senzorne aktivnosti pripremaju dijete za apstraktna područja koja slijede u dobi 6–9 godina. Kada dijete gradi rozi toranj, njegov um stvara predodžbu veličine i proporcije – prvu lekciju iz geometrije. Kada slaže boje u gradacije, razvija sposobnost razlikovanja nijansi koja će mu pomoći u pisanju i umjetničkom izražavanju. Kada prepoznaje tonove, stječe temelj za glazbu i fonemsku analizu.

U Montessori pristupu, **senzorika je početak svake znanosti**. Ona uči dijete gledati pažljivo, slušati koncentrirano i vjerovati vlastitim osjetilima kao izvoru istine. U svijetu koji preplavljuje podražajima, Montessori senzorički materijali vraćaju djetetu sposobnost da zastane, opaža i razumije svijet u njegovim finim nijansama.